

08 May 2017 09:45

BNS-i intervjuu ameerika kirjaniku ja ajakirjaniku Sarah Kendzioriga

BNS-i intervjuu ameerika kirjaniku ja ajakirjaniku Sarah Kendzioriga

TALLINN, 8. mai, BNS - BNS-i ajakirjaniku Erik Eenlo intervjuu ameerika kirjaniku ja ajakirjaniku Sarah Kendzioriga.

Näib, et USA püüab tugevdada oma läbirääkimispositsiooni nii julgeolekusfääris kui ka kaubanduses. Kui eelmise administratsiooni lähenemist võis iseloomustada vaoshoituse ja soovimatusega seista vastu autoritaarsetele režiimidele, tundub, et uus valitsus on võtnud nõuks saata kõikjal ja igale vastasele sõnumi, et teda tuleb tõsiselt võtta. Kuidas kirjeldaksite teie Trumpi valitsuse esimese 100 päeva välispoliitikat?

Mina ei kirjeldaks Trumpi valitsust kui tõsiseltvõetavust nõudvat, kui te ei pea just silmas Donald ja Ivanka Trumpi pereärisid. Trump püüab rajada täidesaatva võimu kuritarvitamise teel dünastilist kleptokraatiat. Tema suhted välismaa diktaatoritega on suuresti seotud tema ärihuvidega, nagu oleme näinud Türgis, Filipiinidel ja Hiinas, kus USA välispoliitikat muudeti pealtnäha selleks, et tuua kasu Ivanka Trumpi kaubamärkidele.

Kuigi Trumpil ei ole peale kleptokraatia sidusat geopoliitilist filosoofiat, kiidab ta rutiinselt autoritaarseid liidreid ja äärmuslastest kandidaate. Ainuüksi viimase kahe nädala jooksul on ta kiitnud Erdoğanit, Kimi, Duterte ja Le Peni ja seda mitte nende diktaatorlikest kalduvustest hoolimata, vaid nende tõttu.

Trump tahab näidata end tugeva ja võimsana ning tema imetus nende liidrite vastu näib olevat tingitud kadedusest. Tulemus on seotetu poliitika, mille tulemusena USA pommitab Süüriat ja Afganistani laiemat strateegiat silmas pidamata. Nende sõjaliste aktsioonide peamine mõte näib olevat see, et Trump saaks pälvida meedialt kiidusõnu ja press nimetaks teda presidentlikuks.

Samas on tema lähenemine Põhja-Koreale äärmiselt ekslev, kõikudes ähvarduste ja meelituste vahel ning erinevad administratsiooni liikmed teevad USA poliitika kohta vastukäivad avaldusi. See on tuumariigiga suheldes ohtlik tee.

Trump paistab suhtuvat välispoliitikasse samamoodi nagu oma korrumppeerunud äridesse: NATO-t käsitleb ta näiteks millegi maffiaräkitile sarnanevana. Ta ei mõista elementaarseid asju.

Siiski on tema administratsioonis inimesi, kes on paremini informeeritud, aga kelle poliitikad on sageli omavahel konfliktis. Bannon on valge rahvuslane, kes on rääkinud riigi lammutamisest ning rahvusvahelistest liitudest lahkumisest. Mattis ja McMaster on traditsioonilisemad neokonservatiivid, kes on küll sõjalistes küsimustes pädevad, aga kalduvad sõjakusele. On jätkuvalt ebaselge, kes Trumpi enim mõjutama hakkab.

Lääs näib killustuvat ja intellektuaalses segaduses just sel ajal, kui ta vajab ühtsust juhtpositsiooni säilitamiseks üha multipolaarsemas maailmas. Kas me oleme tunnistajaks lääne väsimusele juhtrollist ning enesekindluse kriisist oma mudeli üle, mis annab autoritaarsetele režiimidele mitte üksnes võimaluse meie pehmele jõule vastu seista, vaid ka õõnestada meie positsioone veelgi nii globaalselt kui ka meie endi riikides?

Jah, absoluutselt. Institutsioonid – kodanikuühiskonna, poliitilised, meedia ja majanduslikud – on viimase 15 aasta jooksul märgatavalt nõrgenenud tulenevalt 1) Iraagi sõjast ja sellele järgnenud Lähis-Ida destabiliseerimisest 2) 2008. aasta finantskrahhist, millest paljud piirkonnad ei ole endiselt taastunud.

Nende muutuste toimumise ajal muutis sotsiaalmeedia põhjalikult seda, kuidas inimesed üle maailma poliitikas kaasa löövad ning meie demokraatlikud institutsioonid ei ole suutnud tehnoloogiaga sammu

pidada. Autoritaarsed toimijad saavad nüüd kergesti piiriülelset tegutseda, et mõjutada poliitikat haavatavates riikides.

Kombinatsioon tõelisest siseriiklikust rahuleolemast ning oportunistlike parteide võime manipuleerida massidega jätab lääne avatuks autoritaarsuse tagasitulekule. See on katastroofiline olukord, sest autoritaarseid režiime ei huvita inimeste kannatuste leevendamine, vaid üksnes nende ärakasutamine.

Arvestades, et Euroopa Liit on teda mõjutavate paljude kriisidega niivõrd hõivatud ja keskendub sisemisele konsolideerumisele, kas on ta andnud Moskvale eelise võitluses mõjuvõimu pärast postsovetlikus ruumis?

Jah, Kreml on sisemiste kriiside ärakasutamises taiplik ja häbematu, seda osaliselt soovist juhtida Vene avalikkuse tähelepanu kõrvale riigi enda sisemistelt kriisidelt, nagu ulatuslik vaesus ja korrupsioon. Selguse huvides tuleb öelda, et paljud Euroopa probleemid on kohalike juurtega: majanduslik ebavõrdsus, tõusuteel nativism ja ksenofoobia, noorte jaoks võimaluste puudumine jne.

Aga Venemaa on väga osav digitaalse meedia ja propaganda teel avalikkusega manipuleerimises ja on toetanud Euroopa riikides destruktiivsed toimijaid, näiteks Le Peni või Farage'it, kes jagavad tema eesmärki nõrgestada Euroopa Liitu kui institutsiooni.

EL on pakkunud nende taktikate vastu ebapiisavat kaitset ja sama käib ka Ühendriikide kohta. See on kahetsusväärne, sest Venemaa jätkab välismaal poliitika mõjutamist kuni tema peatamise hakatakse tõsiselt suhtuma.

Kas arusaam "libauudiseid" levitavast "ebaausast meediast" on Ühendriikides midagi uut või vana nähtus, millele Donald Trumpi presidendiks valimine on andnud uue tähtsuse?

See on vana probleem, mida Trump on suutnud ära kasutada. Trump on kogu oma karjääri jooksul raisakotka kombel haavatavatele äridele ja inimestele jahti pidanud ning meedia, mis on olnud umbes 2001. aastast finantskriisis, on kõigest tema viimane ohver. Aga see oli ise valmis ohvriks saama, kasutades Trumpi oma reitingunumbrite tõstmiseks demokraatia arvelt. Trumpi vaen meedia vastu on suuresti võlts: ta januneb nende tähelepanu ja heakskiidu järele ja nemad ihkavad suurendada tulu.

Samal ajal on Ühendriikides olemas tõeline avalik rahuleolematus meediaga, mis tuleneb kahest viimase aastakümne jooksul toimunud muutusest: 1) äärmiselt parteipoliitiline retoorika asendamas faktide otsekohest esitamist, millest parim näide on Fox News ja teised sellised väljaanded 2) meedia geograafiline koondumine USA kõige rikkamatesse linnadesse, mis mõjutab seda, kes sündmusi kajastab ja missugused on prioriteedid. Praegu elab üks neljast USA ajakirjanikust kolmes elitistlikus rannikulinnas. See on väga erinev meediamaaistik kümne aasta taguse ajaga võrreldes.

Mina elan USA keskosas Missouris, Trumpi poolt hääletanud "punases osariigis". Meie kohalik meedia on majanduskriisist alates laastatud seisus, mis tähendab, et missourilased toetuvad sageli üleriigilistele uudistele.

Riiklikud väljaanded ei pööra kesklinna probleemidele mingit tähelepanu ja see ükskõiksus põhjustab avalikku pahameelt ja usaldamatust – ja sunnib lugejaid pöörduma vandenõuteooriaid levitavate veebilehtede või väljaannete nagu Fox News juurde, mis teesklevad hoolivust samal ajal propagandat levitades.

Parim lahendus "libauudiste" probleemile on kohalike uudiste uuesti jalule aitamine. Kui on olemas tugevad kohalikud uudisteväljaanded, võivad inimesed küll väidelda faktide tähenduse üle, aga nad tegelevad samade faktidega ja tunnevad, et nende muresid kajastatakse ja nendega tegeletakse.

Rahvusvaheline vabauhendus Piirideta Reporterid hoiatas 26. aprillil negatiivse mõju eest, mida Donald Trumpi valituks osutumine on avaldamas ja väitis, et maailm on pöördepunktis. Samas on uudisteagentuuri AFP andmeil ajalehed nagu New York Times näinud alates novembrist tiraaži suurenemist ning kaabeltelevõrgud reitingutõusu. Kas see on märk avalikkuse vastulöögist väidetele meedia ebaaususest ja

vastuväidetele olukorra ähmastamisest, sest inimesed ei saa täpselt aru, mis on faktiliselt õige ja keda usaldada?

Valimiste järel tahtsid inimesed meeleheitlikult informatsiooni ja püüdsid säilitada demokraatlikke institutsioone nagu vaba ajakirjandus, mida Trumpi valitsus oli avalikult ähvardamas. New York Timesi sugused lehed kasutasid seda ära, reklaamides end faktide ja tõendite tarnijatena. Praegu on paljud ameeriklased New York Timesi tellimusi tühistamas, sest nad palkasid kolumnistiksi kliimamuutuste eitaja, kirjutasid Le Peni suguseid fašiste toetavaid arvamuskolonne ja avaldavad propagandapahvakuid Trumpi valitsuse ja tema pereliikmete kohta.

Minu meelest on sügav soov tõe järele endiselt olemas, aga ameeriklased ei leia seda New York Timesist, vaid väljaannetest, mis on tegelikult heale ajakirjandusele pühendunud.

Mis puudutab kaabeltelevisiooni, jäävad nende reitingunumbrid vältimatult kõrgele uudistetsükli dramaatilise tõttu, kus iga päev toob uue kriisi. Oleks tore, kui kaabeltelevõrgud kasutaksid suurenenud tulu hea uuriva ajakirjanduse rahastamiseks, aga paraku ei ole vähestele eranditele vaatamata see nende prioriteet. Nad käituvad suuresti samamoodi nagu kampaania ajal, omandamata ühtegi õppetundi, kuidas autokraatlik administratsioon saab meediaga manipuleerida.

Mida ütleb selline rahva huvi suurenemine niinimetatud "tõejärgse" ajastu tuleviku ja kestvuse kohta?

Ma ei usu, et me oleme "tõejärgses" ajastus, aga minu hinnangul tahab Trumpi valitsus panna meid mõtlema, et me oleme. Kui me oleksime tõejärgses ajastus, ei pingutaks nad nii kõvasti tõe summutamise nimel. Nad ei ähvardaks ajakirjanikke ja põhiseaduse esimest parandust. Tõde on jätkuvalt tähtis.

Autoritaarsed režiimid õhutavad inimestes künismi, pommitades neid propaganda ja valedega, et tugevdada ideed tõe ebaolulisusest. USA ei ole autoritaarne riik, vaid riik, kus autoritaarsusse kalduvat valitsust piiravad kontrollimehhanismide pidevate proovilepaneku katsete käigus demokraatlikud institutsioonid. See ei ole meie jaoks Ühendriikides abstraktne debatt – me püüame aru saada, kas me kaotame oma tervisekindluste, riigikoolid, kodanikuõigused ja valimisõiguse.

Selle kõige tulemusena on olemas jõuline pühendumus Trumpi valitsuse tõeliste motiivide väljaselgitamisele, nende valede paljastamisele ja püüetele tagada meie demokraatia terviklikkus.

Kahjuks ei näe ma meedialt samasugust pühendumust tõe kui meie kodanikelt. Enamik ameeriklasi ei ole tõe ja õiglusele käega löönud – kui üldse, siis üha rohkem inimesi tunnistab meie demokraatia haprust ja on valmis selle eest võitlema.

Baltic News Service